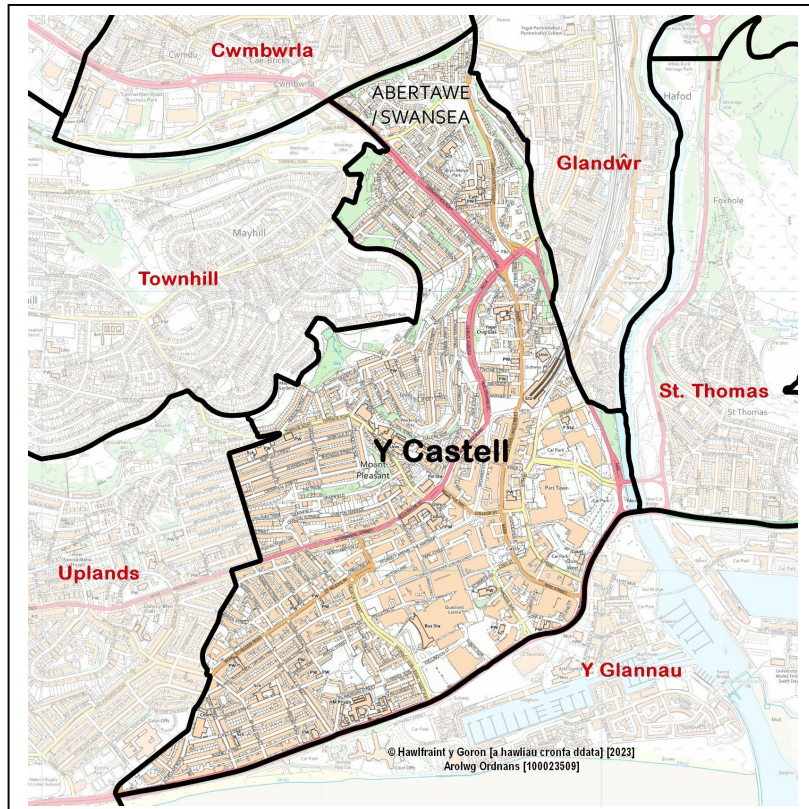

Arweinydd Tîm Gwybodaeth, Ymchwil a GIS (Uned Cyflwyno Strategol), **Gorffennaf 2023**

Cynghorwyr (Pleidlais etholiadol, Mai 2022): Fiona Gordon (Labour – 1,613); Hannah Lawson (Labour – 1,564); Patience Nansat Bentu (Labour – 1,533); David Phillips (Labour – 1,475).
Y ganran a bleidleisiodd (2022) = 26%. Etholwyr (Mai 2022): 9,287.

- **Lleoliad:** Yn cynnwys canol dinas Abertawe ac ardaloedd lleol i'r gorllewin a'r gogledd ohoni, gan gynnwys Sandfields, Mount Pleasant, Dyfaty a Waun Wen.
- **Wardiau cyfagos:** Cwmbwrla, Glandŵr, St. Thomas, Y Glannau, Uplands, Townhill.
- **Adolygaid o ward etholiadol 2022:** Wedi newid - mae rhan ddeheuol hen ward etholiadol y Castell bellach yn rhan o ward etholiadol newydd y Glannau.
- **Ardal etholaeth (Llywodraeth Cymru / Senedd y DU):** Gorllewin Abertawe.
- **Poblogaeth (Amcangyfrif Swyddfa Ystadegau Gwladol wedi'i dalgrynnu, Cyfrifiad 2021):** 13,200.
- **Ardal:** 2.3 km². **Dwysedd poblogaeth:** 5,753 pobl fesul km² (SYG 2021)
- **Cyflogaeth (ward flaenorol, amcangyfrif y gweithle SYG, 2021):** 18,000. Prif gyflogwyr: BT, HM Prison Service, Tesco, manwerthwyr a busnesau Parc Tawe/eraill yng nghanol y ddinas.

Nodweddion, cyfleusterau ac ardaloedd lleol ward:

YNGHYLCH Y WARD

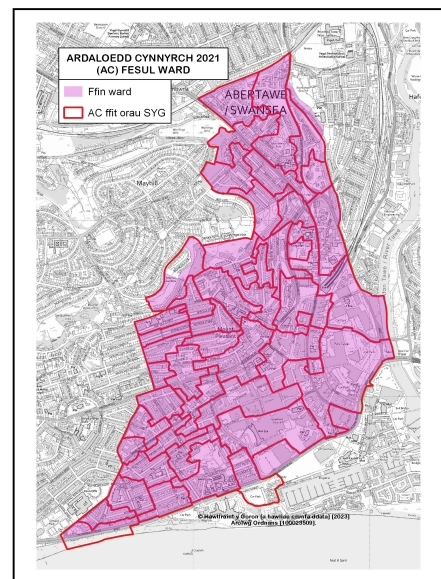
Mae ward y Castell yn cynnwys y brif ardal fanwerthu yng nghanol y ddinas ond hefyd nifer o ardaloedd preswyl gwahanol. Ar ei hochr orllewinol, mae tai teras deulawr sy'n dyddio o ganol y 19eg ganrif yn cael lle blaenllaw yn ardal Sandfields, ac mae preswylfeydd tri a phedwar llawr wedi'u gwasgaru yn eu plith ar hyd y prif ffyrdd prifwythiennol. Collwyd llawer o dai hanesyddol canol y ddinas yn ystod y Blitz. Yn Greenhill a Dyfaty, dymchwelwyd ardaloedd mawr o dai is-safonol yn y 1960au, ac yna datblygwyd sawl bloc tŵr.

Ers 2001 cafwyd adfywiad sylweddol mewn datblygiad preswyl yn ardal fanwerthu graidd canol y ddinas ac o'i chwmpas. Mae cynlluniau mawr diweddar yn cynnwys creu pentref trefol newydd oddi ar y Stryd Fawr, ynghyd â datblygiadau o amgylch canol y ddinas ei hun.

YSTADEGAU POBLOGAETH AC AELWYDYDD

Amcangyfrifon poblogaeth (Cyfrifiad 2021)

Poblogaeth	Y Castell		Abertawe
	Cyfanswm	%	%
Oed: 0-4	536	4.1	4.8
5-15	1,065	8.1	12.2
16-24	3,074	23.3	13.0
25-44	3,872	29.3	24.2
45-64	2,800	21.2	25.3
65-74	971	7.4	10.8
75+	875	6.6	9.7
Cyfanswm	13,193	100	100
Benyw	5,949	45.1	50.7
Gwryw	7,244	54.9	49.3

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2021, SYG (Tabl RM121).

Sylwer: Mae ystadegau ward yn perthyn i Ardaloedd Cynnyrch (ACau) y Cyfrifiad a ddangosir ar y map cyfagos.

Crynodeb

- Y 5ed boblogaeth ward uchaf yn Abertawe, a'r dwysedd poblogaeth uchaf ond un (2021).
- Cyfrannau uwch o bobl 16-24 oed (yn arbennig) a 25-45 oed.
- Canran is o breswylwyr 45+ oed.
- Cyfrannau uwch (na chyfartaledd Abertawe) o bobl a aned y tu allan i'r DU ac mewn grŵp ethnig nad yw'n wyn.
- Maint cyfartalog aelwyd yn llai nag Abertawe.
- Cyfran uwch o aelwydydd un person (dan 66 oed) a mathau eraill o aelwydydd.
- Canran fwy o dai teras a fflatiau, fflatiau deulawr neu randai.
- Canran sylweddol uwch o eiddo rhent preifat neu rent cymdeithasol
- Cyfran uwch o oedolion sy'n anweithgar yn economaidd, yn enwedig myfyrwyr.

Nodweddion poblogaeth

Pobl:	Y Castell	%	Abertawe %
a aned yn y DU	9,811	74.4	90.6
a aned y tu allan i'r DU	3,381	25.6	9.4
mewn grŵp ethnig heb fod yn wyn	3,511	26.6	8.6
sy'n gallu siarad Cymraeg (3+ oed)	869	6.8	11.2
mewn iechyd da	9,638	73.1	78.7
sy'n anabl o dan y Ddeddf Cydraddoldeb	3,554	26.9	22.4
â chymwysterau Lefel 4+ (16+ oed)	3,403	29.4	32.8
heb gymwysterau (16+ oed)	2,708	23.4	18.9

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2021, SYG (Tablau TS004, TS021, TS033, TS037, TS038, TS067).

Cyfansoddiad aelwydydd

	Y Castell	%	Abertawe %
Cyfanswm aelwydydd / (Maint cyfartalog aelwyd)	6,312	(1.93)	(2.22)
Cyfansoddiad: Un person: 66+ oed	876	13.9	14.5
Arall	2,395	37.9	19.9
Aelwyd teulu sengl Pob un yn 66+ oed	212	3.4	9.5
Pâr priod neu mewn partneriaeth sifil	903	14.3	26.8
Teulu pâr sy'n cyd-fyw	597	9.5	10.4
Teulu unig riant	548	8.7	12.6
Aelwyd teulu sengl arall	84	1.3	0.7
Mathau eraill o aelwydydd	697	11.0	5.6

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2021, SYG (Tabl TS003).

TAI: Math a deiliadaeth

Math o lety	Y Castell	%	Abertawe %
Ar Wahân	153	2.4	24.0
Pâr	394	6.2	34.5
Teras (gan gynnwys pen teras)	2,636	41.8	25.4
Fflat neu fflat ddeulawr	3,122	49.5	15.9
Carafán neu gartref teithiol/dros dro arall	6	0.1	0.2

Daliadaeth	Y Castell	%	Abertawe %
Aelwydydd: Wedi'i berchnogi: Yn llwyr	1,073	17.0	35.4
Wedi'i berchnogi gyda morgais neu fenthyciad	740	11.7	26.9
Aelwydydd: Wedi'u rhentu: Rhentu cymdeithasol; gan y cyngor	610	9.7	11.7
Rhentu cymdeithasol; Arall (gan gynnwys Cymdeithasau Tai)	1,503	23.8	7.4
Rhentu preifat	2,355	37.3	18.0
Arall (gan gynnwys perchnogaeth a rennir, byw yn ddi-rent)	31	0.5	0.6

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2021, SYG (Tablau TS044, TS054).

GWEITHGARWCH ECONOMAIDD

Pobl 16 oed ac yn hŷn:	Y Castell	%	Abertawe %
Yn economaidd weithgar	5,509	47.6	54.3
Gweithwyr: Rhan-amser ac amser llawn	3,724	32.1	42.2
Hunangyflogedig	582	5.0	6.4
Di-waith	433	3.7	2.5
Myfyriwr sy'n economaidd weithgar	770	6.6	3.3
Economaidd anweithgar	6,076	52.4	45.7
Wedi ymddeol	1,650	14.2	23.9
Myfyriwr	2,043	17.6	8.4
Gofalu am y cartref neu deulu	500	4.3	4.2
Sâl neu anabl yn y tymor hir	1,209	10.4	6.3
Arall	674	5.8	2.9

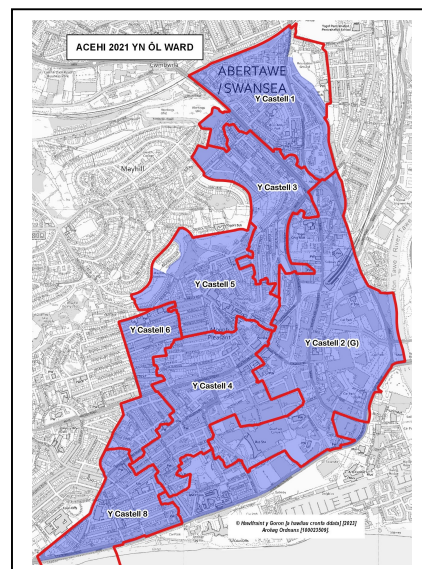
Ffynhonnell: Cyfrifiad 2021, SYG (Tabl TS066)

MYNEGAI AMDDIFAEDD LLUOSOG CYMRU (MALIC)

- MALIC 2019 yn seiliedig ar ddaearyddiaeth Ardal Cynnyrch Ehangach Haen Is (ACEHI) 2011 - yn y proffil hwn, mae'r ardal yn cynnwys saith ACEHI.

Mynegai uchaf a safleoedd parthau (Cymru):

- Y Castell 1 – Mynegai cyffredinol, Incwm, Cyflogaeth, Iechyd, Addysg (Degradd 1af).
- Y Castell 2N – Mynegai cyffredinol, Incwm, Cyflogaeth, Iechyd, Diogelwch Cymunedol (Degradd 1af).
- Y Castell 3, 4 – Diogelwch Cymunedol (Degradd 1af).
- Y Castell 4, 5, 6, 8 – Tai (Degradd 1af).

ACEHI	Mynegai cyffredinol		Parthau: Incwm		Cyflogaeth		Iechyd		Addysg		Mynediad at Wasanaethau		Tai		Diogelwch Cymunedol		Amgylchedd Ffisegol	
Y C 1	4	23	7	30	2	9	5	21	14	140	19	522	68	1115	16	192	18	524
Y C 2N	7	36	9	41	1	6	6	30	45	573	6	316	137	1786	1	3	24	572
Y C 3	26	290	34	325	35	386	43	515	20	271	22	534	17	254	9	109	14	493
Y C 4	30	321	44	462	60	721	22	211	63	851	31	619	3	19	3	48	9	408
Y C 5	39	448	45	467	55	677	93	1191	18	242	8	342	9	143	28	320	60	1028
Y C 6	49	643	58	686	80	1050	49	607	78	1104	44	770	1	5	62	829	41	842
Y C 8	51	660	64	749	66	817	50	629	73	1017	43	763	11	160	52	709	3	220

Ffynhonnell: Malc 2019 (cyhoeddwyd Tachwedd 2019), Llywodraeth Cymru Sylwer: ACEHlau - safleoedd 1 i 148 (Abertawe), 1-1909 (Cymru)

Sylwer: Bydd y cynnwys yn y proffil hwn yn cael ei ddatblygu wrth i ragor o ddata wardiau ddog ar gael

Mae'r defnydd o ddata arolwg Ordnans yn y ddogfen hon yn destun amodau a thelerau - www.ordnancesurvey.co.uk/business-and-government/public-sector/mapping-agreements/viewing-terms.html

Arweinydd Tîm Gwybodaeth, Ymchwil a GIS – Cyngor Abertawe, Gorffennaf 2023. www.abertawe.gov.uk/proffiliauardiau